

„A Természet“ előfizetési ára
egy évre 6 korona;
díszes bekötési tábla hozzá 2 korona.

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Szerkeszti és kiadja :

DR. LENDL ADOLF.

Budapest,

II. ker., Donáti-utca 7. sz.

Az örökös harc.

Addig, míg fenn a hegyeken vastag hóréteg borul még az anyatermeszetre, tartós dermedésre, pihenésre kényszerítve az élet számtalan teremtményeit, addig itt lenn a tengerparton langyos meleg sugarak inceskednek már a folyton ingó-ringó kék tenger hullámfodraival. Magam is — bár erős vágyat érzek a szép, fehér lepellel borított téli világ után, melyet oly régen láttam — sütkérezem a verőfényben, mely gyöngye bár, de azért a kedves, örökösen mosolygó tenger világát vonzóvá, igézővé s a benne eltöltött perczeket kellemessé teszi.

Most is kinn vagyok a tengerparton. Tavaszi verőfénytől felmelegített szikladarabon üldögélek s tekintetem a szemhatáron kékes fátyolba burkolt hegyvidéktől az éggel ölelkező végtelen tengerre barangol.

Mellettem apró cserjék örökös zöldje, mely lenyúl helylyel-közzel a tengerig. Oázisok ezek a nagy sziklatengerben, melyek merész alakokat öltve, magasra emelkednek s csak itt-ott engednek egy kis teret át a vegetációnak. A szürke, óriás tömegek egyhangú táborát törpe myrtus és babérfák tarkítják, melyekkel harmónikus egészet alkotnak. Szinte alig is lehet tengerpartvidéket elképzelni sziklatömegek s apró, örökzöld cserjék nélkül. Ezek az éktelen tömegek azonban a tengerparton helyenkint csodálatos alakokká formálódnak ki. Néhol hegyes, kúpszerű alak töri át a kék tenger felszínét s egyenesen égnek mered. Úgy néz ki, mint egy faragatlan oszlop, melyet a tenger nymphái

Neptun bosszantására állítottak volna fel. Ez a tenger napszámosainak, a sirályoknak pihenő helye. A nap fáradalmait itt pihenik ki. Máshol meg egyenes fal alakjában emelkedik ki a tengerből, akárcsak egy hatalmas védőbástya, melyet a szárazföld torlaszolt a víz ellen. A természet azonban soha sem végez hiábavaló munkát. Ennek a tengerszín felett meredeken kiemelkedő kötömegek igen nevezetes szerepe van. Fészekhelyet ad a sirályoknak.

Néha csodálatos hatású egy-egy ily kolosszus. Ha hajóval vagy vitorlával közeledik az ember feléje, az előbb kihalt, merev, rideg tömeg egyszerre megelevenedik. Ezer meg ezer sirály száll fel a magasba. Visítva, sírva keringenek, köröket leírva a levegőben, majd jajveszékelve csapnak le a magasból a fészekhez. Fiaik vannak, azokat védik.

Épen most is egy csapat sirály kering előttem a tengerszín felett s arra sóvár pillantásokat vetve, koronkint fájdalmas, mélabús siránkozó hangokat hallani, melyek úgy látszik annyit jelentenek: kevés a kenyér. De már a másik pillanatban, mint égből lecsapó villám, a tengerszínre terem az egyik s csőrében jókora halat czipelve, halálíjedelmek között menekül üldözői elől. Sokáig elnézem, kísérem szememmel őket. Végtére is azonban elnyeli őket a kékes-szürke távolság; helyöket újabb csapat váltja fel. Újból kezdődik a létért való küzdelem, azaz folytatása következik annak, a melyet csak nem régen abbahagytak.

A mély csöndet, mely oly kellemesen hat fáradt testemre, kimerült lelkemre, hirtelen valami csobbanás

zavarja meg. Tekintetem akaratlanul is odairányul. De nem látok semmit, ami okozta. Tőlem jobbra, elég meredek sziklatömeg lábánál, apró, gyűrűkben futó hullámfodrokat veszek észre.

Mi lehetett?

Talán beleesett egy darab kő, melyet a tenger hullámai repesztettek le? Nem az. Sehol sincs repedés, sehol egy kiálló szirt. A hullámfodrok eltűntével azonban egy jókora, hosszú ollós rákot látok most, amint ollóival egy szál száraz galyat nagy buzgalommal szorongat. A szerencsétlen kimászott a meredek sziklafal oldalára s onnét balul visszapottyant ismét a vízbe. Ez az egész.

Hanyagul vizatérek ismét a tenger szemlélésehez. Sokáig elnézem, addig, míg a szemlélés, a gyönyörködés édes mámorel nem bágyaszt. Azután magam elé nézek révetegen s a nagy tengerszín változatos világának mintegy hadat üzenve, a lábam alatt koronkint odalocscesanó hullámokat veszem közelebbi szemügyre. Ez az én igazi világom. Mi minden van itt ezen a néhány talpalatnyi területen is!

Láttátok-e mit rejt magában az a kimondhatatlan tömegű víz, amelyet mi tengernek nevezünk?

Noha mesés gazdag a szárazföld is, noha a természet pazar bőkezűséggel szórta adományait, kincseit a szárazföldnek, mégis összehasonlíthatatlanul fényesebb, színgazdagabb az a világ, a melyet ti, szárazföld lakói nem ismertek, melynek pazar gazdagságáról, szemkápráztató pompájáról és fényéről soknak talán még halvány fogalma sincs. De miként a fényt nyomon követi unos-untalan az árnyék, miként az emberi társadalomban a vagyonos mellett nyomorog a szegény, a napszámos, kinek az életből csak egy mostoha osztályrész jutott: a nehéz megélhetési harc, úgy a tenger világában is az óriások, a hatalmasok, a kényurak és

despoták mellett találjuk a nyomorgó parányi lényeket, melyeknek élete a színpompa, fény és gazdagság közepe, végnélküli tusakodás, harc a betevőért, örökös rettegés azért a makulányi életért.

*

Három lépésre tőlem egy csapat apró hal uszkál. Fényes, aranyos pikkelyek borítják testöket, melyeken szikrázva török meg a napsugár. Játszadoznak, kergetőznek a tengeri rózsák, a színes aktiniák és a zöld hinár útvesztői között. Incelkednek egymással. Majd mint egy parancsszóra, szépen sorakozva felvonulnak az aktiniák mellett csoszogó tengeri csillag előtt. Még egy tekintetre sem méltatják a szegényt. Nagy nehezen czipeli ötágú testét, noha ezer a lába. Talán éppen az a baja, hogy több a lába mint kellene.

Majd elvonulnak a szikla oldalába befurakodott tengeri sün oduja előtt s egy kanyarodással a sziklafal tövével tatóngó barlang felé veszik útjokat.

Egyszerre azonban, mintha villám vágott volna közéjük; haláljedelemmel menekülnek a zöld hinár tömkelegébe. Úgy tűnik fel egy pillanatra, mintha a népes tengervilág kihalt volna, mintha annak a pezsgő, élénk életnek, mely csak néhány perczelal előbb gyönyörködtetett, még a nyoma is kiveszett volna.

Azonban e nagy halotti csend csak rövidke ideig tart.

A szemben fekvő barlang nyílásából óriási tengeri rák vánszorog kifelé. Hatalmas ollóit, melyekkel roppant erőt képes kifejteni, lomhán rakosgatja előbbre, mintha csak terhére volnának, miközben a tenger iszapját maga után kissé felkavarja. Azután balra kanyarodva, egy csomó kagyló- és csigatörmelék felé veszi útját.

A barlang bejáratához közel, hol a tengeri rák remeteéletét éli, nemrégén véres kezű útonálló vert

Tél végén.

„A TERMÉSZET“ eredeti tárczája.

Napok óta havazik, napok óta tombol a vihar.

Mintha az itéletnapi harsona mély hangja búgna most!

Élesen sívít a szél s boronálja a szántóföldek magas havát. Széttördel s elsöpör mindent, ami útjába kerül. A letarolt bojtortján, a bogács s a kóró czigánykereket hányva végiggurul a fehér szőnyegen, mely a halott természetet most betakarja.

A szél egyre erősbül.

A gerinczen van a forgója, ott búg legrémesebben.

Szilajúl belemarkol a föld havába, éles sivitással lerohan a hegyoldalon s nyargalva maga előtt hajtja a fölzávart hópolyhek megszámlálhatatlan sokaságát. A dülő alján lerakja őket s kiegyenlíti a mélyebben fekvő pontokat: a vízmosást, a kivájt utat. Mint aki munkájával nincsen megelégedve, a következő perczben ismét fölzarvarja s odavágja őket a szemközti hegyoldalba és bizarr alakú sánczokat, bástyafokot épít a fülhalmozott hóból.

A völgyben ölnyi magas a hó, a hegygerinczen kirínak a sárga föld megfagyott göröngyei.

A zúgás egy pillanatra csöndesedik, de azután újból megindul a rettenetes csatározás. A kezdete lassú. A

susogásba egyszerre csak belefütyül a metsző, zord északi szél, a roham egyre erősbül, a sivitás orditássá növekedik. A jéghideg vihar eszeveszetten nyargal s bőszültlen fölkorbácsolja a havat. Az örült kavargáshoz zúgás, ordítás veri az ütemet. Borzalmas ezt a pokoli zenét hallgatni.

A halál, a pusztulás időszaka ez!

A jajgató szél halotti nótát búg, a mesgyén búsuló galagonya fagyos ágai oly rémesen verődnek össze, tompa kopogásuk oly ijesztő, mintha koporsót szögeznének.

*

Utolsó multság a mai, utoljára csendül ma a kopóhang, néhány hosszúfüles vére pirosra festi majd a fehér havat, azután bezáródik a vadászésztendő s beáll a tilalmi idő. A zsványokra, ragadozókra tovább is dördül majd a fegyver, de csak magányosan. A társas összejövetelt legfeljebb egy garázdálkodó konda, vagy egy kinyomozott agyaras hozza össze.

Egy hatalmas fatörzs mellett álldogálva hallgatom az erdő fölött elrohanó szél rémes nótáit. Olykor-olykor bekapaszkodik az örökzöld fenyők koronáiba is és megzúgatja a karesú sudarakat.

Körülöttem kihalt minden. Nines itt eleven élet, verőfény, eltemette azt a zuzmara, a dermedés.

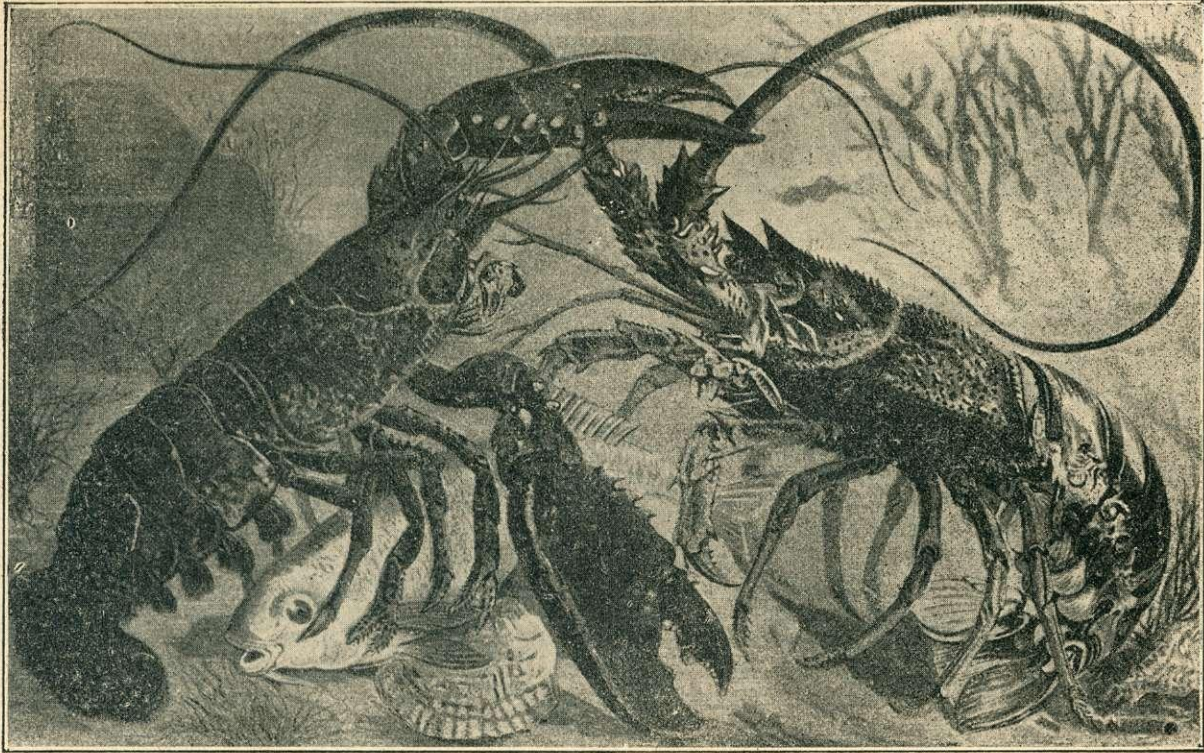
A völgyben felbúg a vadászkiürt, megkezdődik a hajtás.

A kopók szétfutnak, megindul a keresés. A vezér-

tanyát s megeshetik, hogy azzal ma kenyértörésre kerül a sor. Várban lakik, mint valami hatalmas kényúr. Lakása előtt temérdek csiga meg kagylóhéj, nem is említve a számtalan rákhéjat s egy halom más állati maradványt, melyekből legjobban lehet következtetni

a despota, a vár urának jellemére, de főleg foglalkozására. E jelekből egyúttal könnyen lehet következtetést vonni azokra a jelenetekre, melyek itt lejátszódtak.

Amint a rák csöndesen ballag a kavicsshalom előtt, a halom nyílásából két nagy, fagyos, rideg, sóvár

Homár és langusza küzdelme a zsákmányért.

kopó fölajdul, nyulat mozdított; majd a másik is, később a harmadik is.

Mint valami bűvös varázsütésre, úgy változik meg az erdő képe is; mintha a csengő kopóhang új életet öntött volna a kihalt magányba.

Hirtelenül előterem egy pár liliputi őszapó; hosszú farkukat billegetik, ágról-ágra ugrándoznak, itt egy kopantás, amott egy fúrás s előkerülnek az elrejtőzött csemegék: a begubózott álcák. Mikor egyik-másik pompás falatra bukkan, hallatja vékony czinezését:

„Kicsit ér... kicsit ér...”

Vigan folytatják munkájukat s végig tisztítják az egyes ágakat, törzseket.

A télnek is megvannak a maga tipikus vendégei. Mikor madaraink melegebb hazákba, vagy a falvak közelébe húzódnak, mikor a zuzmara s a fagy befehérit mindent, akkor megjelennek a hegyvidék piros tollazatú vendégei is: a keresztcsőrűek.

Egy csapat most is itt bujkál a fenyők zöldje s a hó fehérje közt. Nekiestek a fenyőtobozoknak; az egyik fejfelé lóg s keresi az enyves magot, a másik tovább kúszik, egy toboz le hull, mire egy harmadik földre száll és ott lakmározik.

A fa egyik kiálló ágán jóllakott hím dalol, a többi vidáman visszacsicsereg, gúnyolódnak a hidegről, a télről. Elöttem valami megmozdult.

Egy vörös libériás úr kullog elő, a vágásban lesel-

kedett, mikor az átkozott csaholás megszólalt. Alig száz lépésre megáll s fülel. Fejét a völgy felé fordítja s tűnődik:

— Már megint?! Ma valakinek behegedülnek! Tanácsosabb a bundát menteni, míg nem késő!

Minden takarást kihasználva, kígyómódra húzódik előre. Egy ideig csak a gerinczét látom, majd eltakarja egy vastag fatörzs; az úrfi most tűnik elő, odapörkölök a füle tövébe.

Az orrán száján kitóduló habos vér pirosra festi a fehér havat, vége van.

A völgyben tovább szól az igazi vadászmuzsika: a kopók zenéje. Csaholásuk egy finom melódiájú zsongásba olvad, melyből csak a szólamot vezető vezérkopó csengő hangja hallatszik. Az összhangzatos nóta csak néhány perezig tart, mert szétszóródnak. Az egyik az állóerdőbe, a másik a fiatalosba vált, a harmadik pedig egyenesen neki-vág a mezőknek; ezt egy-két órán belül alig látjuk előbb.

A gerinczen tompa durranás hallatszik, bizonyára a tiszteletes úr 12-se mordált akkorát.

Erre itt is, ott is megszólal a puszka...

Itt hibáztak, amott „hahó” kiáltás jelzi a szerencsés lövést.

Alattam hirtelenül megszólal derék kopóm, a Vigny hangja. Egy nyurga csacsifüles iszkol a nagy hóban; mintha úszna, oly mélyre süpped, nem látszik belőle más, csak a feje meg a hosszú füle.

tekintetű sárga szempár leselkedik utána. Csupa öldöklési vágy, megtestesült rablógyilkosság!

A rák azonban roppant ereje tudatában csak vánszorog tovább. Apró maradékokat keres a gazdag kényúr dús asztala alatt, hogy éhségét, a tenger lakóinak örökös baját enyhítse. Épen néhány kagylótöredékkel évelődik, a midőn háta mögött óriási zavarodás támad.

A csata megindult!

A zavaros közül ostorszerű, fehér hosszú karok látszanak ki, melyek villámgyorsasággal jelennek meg, hogy ép oly gyorsan ismét eltűnjenek. Néhány pillanattal, míg a felvert porfelleg le nem ülepszik, csak gyanítani lehet a történéket.

Lélekzetet elfojtva, szívszorongva lesem, lázasan várom az esemény tisztázását. Vajjon mi történt odalenn megint?

Valamelyik útonálló zsvány, híven a tenger lakóinak ősi szokásához, támadást, még pedig orvtámadást intézet felebarátja ellen. Bizonyos, hogy az lesz.

A vihar valamelyes csillapultával a tengerfenéken egy jókora alaktalan tömeg látszik. Egyes részein az előbbi rák ollói vehetők ki, melyeket újabb és újabb átnyalából izmos fehér karok öveznek, hogy majd ismét abbanhagyják. Közbe-közbe csukódik a hatalmas erejű ollópár s ilyenkor, mint kasza előtt a fűszálak, úgy hullnak az iszapra a polypkarok, melyek óriás erejükkel ropogtatták a rák páncélhéját. Néha néha a sárga szempár vérfagyasztó, kétségbeesett pillantásai látszanak, amint a küzködő két állat gurul ide, gurul oda a nehéz élethalál birok alatt. A rák körül, amennyire a zavarodott vízben ki lehet venni, szanaszét heverő polypkarok fekszenek, folytonos göresös rángatásban, mint ketté vágott gilisztadarabok.

A harc befejezéséhez közeledik. A polyp meg-

maradt utolsó karjaiba összpontosította úgy látszik minden erejét, mert egy roppantással összezúzta a rák farki részét. A rák meg, valószínűleg szörnyű fájdalomában, ügyes fogással megragadja a polipot s a következő pillanatban testét ketté vágta.

A véres csata tehát eldőlt; ezúttal azonban a rák volt a nyertes. Bosszút állott akaratán kívűl a másokon elkövetett sok öldöklésért, melyeket a polip csupa unalomüzésből megfojtogatott. Most már az ő testén ülnek tort mindazok, amelyeket örökös rettegésben tartott. Az a csöppnyi halsereg is előle menekült a hinár labirintusába az előbb. Azért volt az a hallott csönd, mert a kegyetlen zsarnok újból megjelent hányadot szedni lakótársai közül. A harc befejeztével a rák csöndesen ismét visszaballag barlangjába. Kevés vártatva azután jönnek a csata színterére a lakmározók, hogy elesett felebarátjok tetemén épüljenek!

Különféle alakú és színű halak csapatját láttam máris közeledni. Nagy óvatosan néznek körül s azután jól czélezott iramodással mindenik hatalmába ejt egy-egy darabot a polypkarokból. Jó is az nagyon. Ha olyiknak egy-egy nagyobb részt sikerült elemelni, akkor azon a többiek is szeretnének osztozkodni s addig hajszolják egymást, míg valamely arra vetődő nagyobb hal elosztja igazságosan, hogy egyiknek se jusson belőle.

Még be sem fejeződött az előbbi kegyetlen harc s ime, újabb formájában jelenik meg. Előbb egy csapat kósza szardínia úszkált itt a langyos vízben. Egszerre azután csak pezseg, forr a tenger. A töméntelen víz mintha nem is volna elég nagy ennek a megszeppent csapatnak: a levegőbe menekülnek, ugrálnak ki a vízből, hosszú, tompa íveket leírva.

Éhes lazacok hajszolják szegényeket; emezeket meg örökké éhes, kövér tinhalak.

Egyenesen felém jön, de hirtelenül megfordul, egy darabig saját nyomán visszafut, majd nagyot lódítva magán, oldalt elugrik s a szomszédomnak tart.

A hangos duplázás ugyancsak megijesztette szegénykét; most úgy inal, hogy körülötte csak úgy porzik a szétvert hó.

Jó hosszú ideig ismét csönd van, melyet olykor a fekete harkály éles rikoltása szakít meg.

Nagysokára a szántóföldek felől éles csaholás hallatszik. A harmadik nyúl úgy látszik hiába rakta künn a mezőn a maga érdekes cselvetéseit, a kitanult vezérkopó eszén még sem tudott túljárni. Visszaváltott a fiatalosba, majd az állóerdőben hatalmas kört leírva, kiindulási helyére fordult.

A vén kopó mindenütt nyomában.

Mikor a taposott ösvényre másodszor érkezik, megáll, fejét égne mereszti, azután elesukló hangon éleket vonít, bántja a kitanult kutyát az, hogy senki sem áll a kitaposott csapás mellett.

Lefutok a nyomhoz.

Egszerre megjelenik a nyúl s a saját nyomán most már másodszor tovább nyargal. A kopó követi.

Nem lövök. Kíváncsi vagyok a körforgás folytatására. Jó félóra múlva ismét megjelenik e nyomon a nyúl.

Elég volt a mulatságból.

Mikor az elbizakodott kajlafülű két törzs közé ugrik, meghúszom fegyverem ravaszát.

A lövés után karikat hány s holtan elvágódik a havon.

*

A vadór nehézkes léptekkel hozzám közeledik és titkolódzva súgja:

— Fialtal úr, siessen. A Vigyázz már egy álló órája mulat a Hajnik alján...

— Vaddisznókkal? — kérdezem.

Rábólint a fejével.

Gyorsan fölsietek a gerinczre. A viharverte bükk mellett összejövök a várakozó társasággal; a fűzérre kötött kopók nyugtalanokodnak, szeretnének már szabadulni. Micsoda vad zene lesz az, ha ezek a tüzes vérű czerberusok kiszabadulnak!

A másik meredek hegyoldal egyik sűrűségében kong a mély jelzés, a derék kutya egy helyen s egyhuzamban ugat. Bizonyára a nyúllal átváltott ebbe az erdő részbe, itt vaddisznókra bukkant s azóta velök mulatgat.

Rövidke tanácskozás után ki-ki a megjelölt állásra siet.

Nekem, mint a legfiatalabbnak, a legtávolabbi jutott. Végig sietek a gerinczen, majd egy alacsonyabb hegyhátra kanyarodva, a sűrű vágáshoz érek.

Vergődve áthatolok a sűrű bozóton, mialatt a fenyőfácskákról nyakamba zúdul a hó. Sebaj!

Nagy nehezen elérem a patakot. A part mentén a mellékvölgyig megyek; itt átugrom a fokot. Szélesen ki-

Igy folyik ez már évezredek óta! S folyik még ki tudná megmondani, meddig. A fény, a pompa, a dísz és ragyogó színek nem azért vannak a tengerben, hogy azokban a tenger lakói gyönyörködjenek, hanem hogy egymást félrevezessék a létért folytatott harcban. A szín, dísz és bizarr alak csak védelmi eszköz. A bölcs Isten úgy rendezte be a természet nagy háztartását, hogy ott minden a maga rendjén legyen, de a nagy gazdagság közepette is ne legyen egyetlen egy lény se fölöslegképen. S hogy egymás nyakára ne szoruljanak, elrendelte azt a kegyetlen harcot, amelynek naponkinti kiadását talán sehol se lehet oly kézzelfoghatólag bebizonyítani látni, mint a tenger mesés gazdag világában

Minden kegyetlensége mellett is azonban szép, végtelen szép ez a világ és a mellett szerfölött érdekes, kimerithetetlen tudósnak, laikusnak egyformán. Az, aki csak teheti, nézze meg; s ha lelkében csak parányi szikrája is szunnyad a természet iránt érzett szépnek, ott feléled az s lelkét az örök igazság törvényein épült anyatermészet szép alkotásainak szemlélése mindig gyönyörrel és édes mámmal tölti be.

Tusnády Lajos.

Vidrák után.

Írta: *Glück István.*

Február kemény napjainak nyomorúságát érezzük. „Az élet fagyva van s megdermedett.“ Álmat aluszsza a növényi élet s a természet álmához nincs fogható. A mi álmunk tele van működéssel: a szív ver, a keblünk piheg, képzeletünk csapong. A természet álma a halál mozdulatlansága, melyből szinte képtelenségnek tetszik a fölébredés.

Kétségbeejtő e mozdulatlanság. Belénk evődött már a tudomány rideg sarktétele: a mozgás élet, a mozdulatlanság halál. Talán azért annyira leverő a tájék téli képe.

Könnyű addig szívedbe lopni a hangulatot, míg szél dúdolja a lombtalan erdőben halk siralmait; míg a hajlós galyak milliói sóhajtoznak, zúgnak-búgnak körülötted, mint valami ezersípú orgona; hiszen a mozgás az élet jele s így elhagyatva nem érezheted magad a legsivárabb kietlenség közepette sem; de barangolj egymagadban az erdő úttalan útjain, mikor elfogja a friss hó lépteid nesztét, mikor nem zizeg a bokor, nem bűg a fák sudara, nem játszik körülötted a szél és kísérteties homály borong mindenfelé, amerre csak fordítod tekinteted: bizony érezni fogod a mozdulatlanság leverő, kétségbeejtő voltát, bárhogy küzdenél is ellene.

* * *

Csendes alkonyat teríti szét takargató leplét Sarokerdőre. Nem támadt akkora szellő sem, mint amekkorát a nagy pávaszem szárnyalippenése kelt. A nap lebukott az ég peremén s nesztelenül, lopva vonszolta maga után szétfoszlott biborpalástját.

Lassú átmenettel, az erőszakosság minden árnyalata nélkül végre úgy tetszett, hogy az est beállt, pedig sötét se volt. Nincs az éjszakának az a sötét fekete lepedője, melylyel elnyomhatná a fehér hó világosságot árasztó erejét. Csökkentheti, de el nem nyomhatja soha.

Este volt s én egymagam jártam az erdő széles fásorának kissé megtaposott cserkészútját. Hamar a végére értem, hol kanyargós partok között siklott tova a vastag jég alatt a vérmélyi Duna leapadt vize.

taposott csapás kanyarodik a sűrűségbe, éjjel itt váltottak be a vaddisznók.

Jó kilövést nyújtó helyen megállok; hátha a kon-dából egyik-másik esuhás alak erre visszavág?

A hegyoldal még csöndes, csak a magányos mély „stand-laut“ szól egyhuzamban.

Egyszerre valóságos pokoli zsvivaj tör ki. Most szabadult ki a többi kopó. Csa-holás, marakodás, galyroppanás, hördülés s hatalmas fúvások hallatszanak. Valóságos itéletnap-i lárma a hangverseny!

Sajátságos bizser-gés fut végig rajtam, a fegyver is megremeg a kezemben. De csak pillanatig tart e láz, hogy helyet szorítson a hidegvérnek.

A vad zaj egyszerre csak megmozdul s távolodik a gerincz felé.

Odafönt rö-

vidke időközökben ötször megszólal a halál mélyhangú torka, a szétszórt konda nyomán pedig fölszendül a tüzes kopók éles csaholása.

Két kutya a sűrűségbe visszafordult s mélyen jelez; bizonyára megpuskázott vaddisznót támadnak. Lassan bár, de egyenesen felém hajtanak.

Már a közelemben vannak, mert hallom a felbőszült állatok ziháló lélekzeteit.

A sűrűség szétválik s a régi nyomon törött lábbal elősántikál egy óriási vadkan. Lassan lépdegél s nagyokat fúj, a támadó kutyák lekötik minden figyelmét.

A púpos hátú mellkas pompás czéltábla, nyugodtan meghúzó a golyóval töltött eső ravaszát.

A hatalmas állat felhördül s elvágódik. Egyszer-kétszer fölkelni próbál, de visszahanyatlik a hóra. Hátsó lábaival még néhányat rúg, — azután vége van.

A felbőszült ebek dühösen nekirohannak a tehetetlenül vergődő csuhásnak s harapják, marják, ahol csak érik.

*

Beesteledett.

Künn járunk már a dülő útján. S míg a hideg szél még mindig boronálja a szántóföldek havát, csöndesen, lépdegélve elmerengünk a kedves emlékekkel megáldott s a mai szerencsés nappal bezárult vadászesztendőn...

Jurán Vidor.

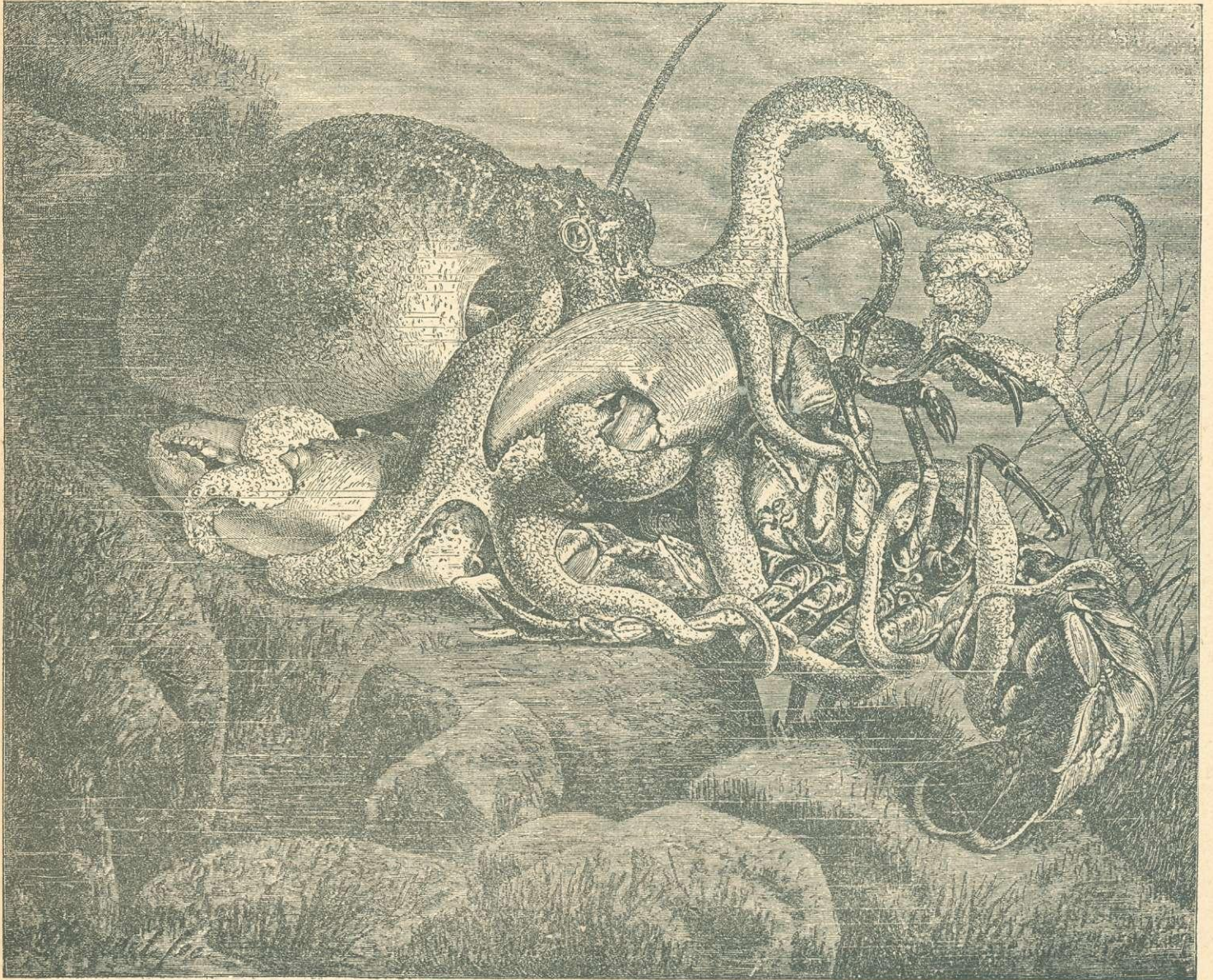
Megálltam a parton, kémelve a nyomokat, csapákat. Egyet sem fedeztem fel. A legcsekélyebb nesz sem hallatszott. Mélységes csend borult körém, mintha megállt volna az idő, hogy lélekzetet vegyen; mintha hallanók ilyenkor a perceknek az örökkévalóság óceánjába való csöppenését.

Hogy szabaduljak a rámnehezedeő roppant magány ónsúlyától, megindultam a víz folyása mentén lefelé. Ellaposodott a part. A finom homok is összefagyott esontkeményre, fölötte vékony hóréteg fogta fel

got, attól menten ellepett halk zizegés közt a fehér csillagok ezre. Most valamivel kevésbé rikítok a nagy fehérség közepette, mert ruhámat belepte a hó.

Meg kell állnom. A tulsó oldalon egészen belehajlik a vízbe, illetve belefagyott egy füzfa. Ott talán van nyitott hely, melybe lemerülhet a vidra. Nem is csalódom, csak az a kérdés, használja-e a kedvező helyet valami buksifejű bandita. Hallgatódom jó ideig, de bizony hasztalan. Mehetünk tovább!

A félhold sarlója ekközben egyre tovább siklik

Nyolczkarú polip és homár élethalál harcza.

lépteim neszt. Itt már tele volt csapákkal a part. Vidra járt e helyen és pedig nem is valami régen. Bizonyára keresett és talált is már valami léket lejjebb s javában úzi rablókalandját. Kutassunk.

Be kell kerülnöm az erdőbe, a fák közé, mert sűrű csepötés állja el utamat. A fák roskadoznak a szép tehertől, mely galyaikra rakódott, mint a pehely. Minha csak oda volna lehelve — s tán elég is volna a lehellet, hogy rám hulljon a szemfényvesztő munka mesterei alkotása. Megérintettem véletlenül egy husán-

az égnek mérhetetlen tengerében, mint valami magányos sajka s halvány, sápadt fénynyel szórja tele a környéket. A fák galyszövedéke közt mintha repülne, rohanna, mintha minden kis buvócskát meg akarna világitani a bokrok és tölgyfákon. Talán bizony titkokat hajhász! Nem talál semmit. Most nincs itt madár, nincs fészek, mely fölött szárnyát kiterjesztve ülne egy kis világ oltalmazója, védője; ami madár akad most, behúzódik az ember közelébe, ott védettebb helyeket talál esti pihenőnek.

Sűrű, czimeres náddal benőtt helyhez érek, mely egy darabon lefelé húzódik a parton. Abból szöszmötélő halk nesz üti meg a fülemet, mely majd elhal, majd erősödik.

Odalopódzom a közvetlen közelbe s tanakodom magamban, hogy vajjon mi lehet a nesz okozója. Hirtelen nagyot zördül a nád, majd kígyószerű vonalban hajladozik, török, ropog s azután megint csak halk szöszmötélés hallatszik, mintha a jég hátán futkosna valami.

Nem látok semmit, de már elárulta a vidra ottlétét az erős lihegés, egy-egy sípoló füttyentés. Jobb helyet keresek magamnak, ahonnan a jégre is szabad kilátás nyílik.

Meglepődtem.

A nádkarély szélén két vidra ficzánkolt, játszott egymással. Nekem úgy tetszett, mintha csak most lettek volna egymásra.

A hó ugyanis nem árulta el ugrándozásuk nyomát; érintetlenül símult szét a felülete, ami pedig hosszabb együttlétük után lehetetlen lett volna.

Küzdött bennem a vadász vére a megfigyelővel, de nem sokáig.

Hamar diadalmaskodott a megfigyelő. Az egyik vidra szörnyen tüzeskedett, de a másik kitért mindig előle. Mintha csak bolondította volna.

Csodálatos forgolódás, tovairamodás, kergetőzés volt ez.

Magamnak is utánuk kellett sietnem, ha meg nem akartam bánni, hogy engedtem a megfigyelés iránti vágyamnak. Túlságosan nem is kellett óvatoskodnom. Nem láttak, nem hallottak azok most semmit. Sietésgemben nekiütődtem egy fának, melyről zizegve szakadt rám a fehér hótömeg. Túrtem, hogy rám zúduljon a fehérség. Meg sem moczcantam helyemen, de azért odapislogtam a játszó vidrákra, hogy vajjon fölfedeztek-e. Azok bizony észre sem vették ezt a kis neszt.

Kissé hosszadalmasnak találtam a sok bolondozást s már azon voltam, hogy célba veszem az egyiket, mikor váratlanul egy harmadik vidra is szemembe tűnt. Lopva közeledett a part mentén, hogy közelükbe férhessen.

Leeresztettem a fegyvert. Mi fog most történni? Mindkettő felkapja fejét s bámul a jött-mentre. A szeladon dühre gerjed. Vicsorgatja a fogát. A játszi,

enyelgő kedv elhagyja s féltékeny harag lopózik szívébe.

Az ostromolt, minha neki semmi köze se volna az egész dologhoz, szépen félreáll az útból s csak lpova pislant vissza a küzdő porondra.

Azok már akkor egymásnak rontottak. Harapták, tépték egymást. Csúnya módra összehenteregték a havat. Sokszor úgy össze voltak gabalyodva, hogy alig vehettem ki összefonódó testüket.

A sápadt hold bámulva nézte a féltékenység harcát a csendes éjszakában.

Az egyik vidra, — hogy a jött-ment volt-e vagy a másik, nem tudom, — minden áron menekülni akart, de a másik újra megcsípte s tépázta erősen. Nekem is bele kellett szólnom a vitába, ha hasznát akartam látni ácsorgásomnak.

Közéjük löttem. Az egyik menten beadta derekát, de a másik keveset kaphatott a lövésből, mert menekülni igyekezett. A második lövésemre azonban az is elterült a havon.

A lövés perczében nagyot loccsant a víz azon a helyen, hol az útból félreállt vidra szemlélte a harc kimenetelét. Eltűnt a jég alatt. Én sietve mentem utána a parton, hogy az első léknél észrevehessem, de hiába. Nem akadt szemem elé semerre sem.

Csalódottan vetettem vállamra puskámat, hogy a két elejtett vidrát a partra szállítsam. Rámentem a jégre és zsineggel összekötöttem a két vetélytársat s kivontattam őket a partra s ott tovább fel a széles fasorig, hol várakoznia kellett rám a kocsinak abban az esetben, ha lövés lesz hallható.

Korán érkeztem egy kicsit, azért ott hagyva zsákmányomat, tovább cserkésztem felfelé, de annyi akadály került utamba, hogy tanácsosabbnak láttam visszafordulni.

Egy darabig még elmerülhettem a téli táj szemlélésébe, azután sebesen jövő szán közeledése akasztott meg.

Jó későre járt az idő. Eddig csöppet sem éreztem az álmodást, de most meleg bundámba takarózva, mindenképen elnyomni igyekezett. Hasztalan küzdtem ellene, pedig oly szép volt az ég, oly szép a föld, hisz ezernyi-ezer csillag ragyogott, tündöklött az égi nagy mezőn, a hó sziporkázott a szelid holdfényben.

S mégis.

Nem csoda, hisz éjfél volt, egy kedves nap utolsó percei ...

Téli szerelem.

Írta: Boér Miklós.

Havas világ. Halotti szemfedő borítja a tájat; alig van ereje a napsugárnak; ez is olyan bágyadt, mint a kiégett szív, mely csak akkor dobban, ha a petyhüdt testben a vér tüze lobban... Hideg, fagyos sugár bujkál az erdőben, lombtalan fák között — szinte szenvedően, — hogy szép gyermekei: a himes virágok, ide hagyták mind, mind e fényes világot... Patyolat szemfedő, gyémántos esillárok ragyognak szerteszét s borulnak a tájra, a szépséges erdő halottas arczára, kietlen sík mezők végtelenségére, csacska patakokra, bujkáló kis érre...

Dal nem csendül sehoh. Itt-ott sir a czinke fázós kicsi ajka, gunnyaszt borzas tollal egy-egy éhes szarka; károg kóbor varjú, mint a rongyos vándor s rabló módra les a nagy gébics egy fáról. Kenderikék, csízek, tengeliczek százan keresik a magot a bogáncs-torzszakban. Kedves koldusai a gazdag természetnek, most dideregve, fázva kinlódtk, éheztek!... És hány oldalról les reátok a halál, amely minden mozgó féregre rátalál, mely trónban, kunyhóban áldozatot keres, levegőben úszik, tengereken evez; mely csodás valóság, bár senki sem látja, mikor villan csontkezében gyilkoló kaszája...

Pusztultok hidegtől, éhségtől ezereken és a nagy természet, a roppant végtelen: sohasem szegényebb ennyi vesztéssel; amit itt elveszít, amott ismét lételem...

Amíg a madarak búsan, némán szállnak a puszta határtól a puszta határnak; amíg ajkaikon elnémul a nota s fagyosan hullanak a csillogó hóba: addig lenn a földön, nagy rengetegekből, föld alatt a bűzös, sötét rejtekekben más állatok szeme piros tűzbe lobban, vérengző vadaknak a szíve megdobban és egy titkos erő, amely csak sejtelem, lázas, szilaj ösztön, vágy, — legyőzhetetlen! — ébred uralomra s csodásan ragadja őket a — szerelem...

Micsoda hatalom, mekkora nagy erő, mely most az állati vérből serken elő!? Az Isten végtelen nagyságának része, mely megfoghatatlan a roppant egészben s melyet mikor ember, állat egyiképre érez: ő lopózik közel mindenik szívéhez... Egy kis tűz, egy kis szikra; nem ismeri senki, hogy honnan ébred? Csak az, aki teremti! Lágy hevülés előbb, azután forró izzás; mint langy szellő ébred, azután vad viharzás! Mikor átszong rajtad, azt hiszed egy álom, — s legnagyobb hatalom széles e világon!...

Mennyit is kutatják tudósok és bölcssek, hogy ami így alkot, teremthet és ölhet, ami fölnemesít állatot és embert, amit a végezet szent csodának rendelt: hol veszi alapját? mi a foglalata? erő, érzés, vagy csak egy pillanat adja?...

Törvény; a természet csodás szent törvénye. Érti a végtelen minden élő lénye és követi vakon és követi lázzal; nem köthet ki senki e csodás-csodával. Meghajlik előtte a kóborgó állat, dalt szűr a szívébe a szárnyas madárnak; övé az egész lét: a múlt, jövő, jelen, ameddig élet küzd, az egész végtelen! Egyetlen-egy szó csak e törvény: szerelem...

A vadállatok életében nagyjából most ébred a vér, mikor virágtalan az erdő, nem csobog az ér. Színtelen az élet közel és távol, hóhegy emelkedik a köd oszlopából, csipkés zuzmára nyit a lombtalan fák és szél dudorász át a sűrű vágáson... A szaka-

dékokra az erdő mélyében, künn, az apró bokros erdőség szélében, a zordon tél már régen szövögeti a jégvirágokat. Itt-ott nagy foltokat sötét zölden hagy a csikorgó, a dermesztő fagy. Otromba állatok, kövér agyarasok keresik e helyeket, hogy fűroddjenek s tüzes véreket ott oltogassák, enyhítsék a vérláz első jelentkezése idejében. Már a vén december apó látja őket, az otromba szeretőket, amint komikusan enyelegnek a rengeteg egy-egy ilyen tisztán a túlhízott emséssel... Oh, hányszor járják meg a vén gavallérok, mikor már bizalmas a szerelmi légyott, hogy a csendes erdő bűgva felriad... A fegyver eldördül és a szerelmes szív véres hóba fagy.

Átzug a durranás a rengeteg testén és a vén gavallér örökre pihen. A konda, mint annyi fekete görgeteg, szétfut sebtiben... Csend van ismét a nagy rengetegben; a bujkáló vadász vígan hazamegy, egyedül marad a titkos éjszakában a mozdulatlan hegy... Hányszor ismétlődik meg e szörnyű dráma, de mit bánja a szerelmes vad, mikor ereiben a vérláz dagad?!

Jön egy más jelenet, a sziklás hegyeket nyalka bak alakja teszi érdekessé. A vadkecske csinos párját csalogatja s az bátran tör elé. Ha társ akad: dacos fejét szegi, magát illegeti és kész a viadal. A gyöngébb megszalad s az erőse lesz a nagy diadal!...

Isteni természet, mily sok a szépséged! Merre a szem tekint, a gondolat szárnyal: tele vagy hűséggel, tele vagy bűbájjal! Nem hazudik senki, akit te neveltél s akit tiszta kebled tüze melengettél: az, mint magad, mindig oly igaz marad. Hevül, küzd, elbukik a nagy esatateren s tovább él teveled a nagymindenségben és örök időig te veled halad...

De csend!... Az erdőknek szörnyetege, réme beordít a csöndes, holdvilágos éjbe. Üvölt a vén szikla rettentő hangjára s a szörnyű riadás az erdőt bejárja... Madár félve rezzen meg csöndes álmában, nyalka őz iramlík czéltalan, magában, — talán épen arra, ahol a halál van!?. Fejedelmi szarvas megszűkül, meghorokan, tova száguld mint a szélvész olyan gyorsan; koronás fejét a fagyos ágak vérzik, mint kit a halál úz: fut az erdőn végig... Gyáva nyúl, mint holtra rémült gyermek, a bokor tövében, hópárnáján dermed... Rettentő, szörnyű hang! Haj, vajjon mi lehet?... Oly egyszerű dolog: szerelmes párjával az ordas enyeleg...

A hegytetőn ugat, mintegy parancsszóra, a tolvaj bandita, a szerelmes róka. Hivogatja párját a találkozóra... Van játék, enyelgés, marakodás végre: az igaz szerelem egy kis harag nélkül ugyan mit is érne?!

Igy folyik a télnek fagyasztó szelébe a vadak szerelme hosszába, széltebe. Patakparton vidra csalogatja párját; hiuz, nyest, vadmacska a bolondját járják! Hej, de e bolondság a természet rendje, örök törvény által im így elrendelve. Ők maguk sem tudják, hogy a fagyos télnek hóbokrétaí közt mily nagy czélnak élnek? hogy őket egy csodás, nagy erő vezérli, egy törvény két szóban: „rendeltetés — élni!”

*

Amíg a nagy erdőt szerte barangolom, mindezeket sorba ekkép elgondolom s a lelkem némán mond el egy imádságot, mely beöleli a széles nagy világot. A természet egész roppant nagy világát, melynek minden pontján e törvényt imádják s ez örök törvénynek szentségében élnek: állatok, emberek, csúszómászó férgek...

Itt a közelemben sápadt, beteg ember, kopottas ruhában, száraz galyat tördel. Köti egy csomóba, veti a hátára és serényen indul a maga útjára...

— Hova oly serényen? — kérdezem szánólag. Szegény a tehertől csak röviden szólhat. Röviden mondja el, amit szíve érez: siet fázó, beteg kedvésehez...

— Ott a kicsi kunyhó, a falu legvégén... Óh, ha szárnyam volna, hogy hamarabb érném!... Aztán szalad, szalad... Lelke már rég ott van, a szalmás kunyhóban, az ágyas sarokban...

Benyit... Nem is szólhat, már hallja, hogy „fázom!”

— Pedig itt meleg van; láng gyúlt a parázson... Melegedj föl, édes drágaságom!...

Egy hang sines több... Néma a kis kunyhó tája... Megfagyott örökre ékes virágszála... Pedig az a koldus hogy is melengette, lelkével ölelte, szívével befedte!...

És künn: zord szél fütyül, hó hull a határon. Szerelem nyílik a jeges, puszta tájon. Üvöltés a hangja, ordítás a esőkja... Ez a világ rendje örök idők óta!...

Vadász emlékeimből.

Írta: Fírbás Nándor.

Hideg szél süvít odakint, a hulló hópelyheket összevissza kavarja, úgy hogy puska lövésnyire sem lát az ember. A verébsereg torzonborz tollzatával ott gubbaszkodik a ház eresze alatt, didereg a nagy hidegben s lesi a ház népét, nem-e dob ki az udvarba valami harapni valót. A krákogó varjúhad az út közepén veszekszik egy silány falatért, szinte sajnálja őket az ember, amint kénytelenek a létért oly nagy harezot vívni. Hej de jó ilyenkor a meleg fűtött szobából nézni a természet háborgását s bezzeg nem kívánczunk ki még egy kis sétára sem.

Kopogás hallatszik az ajtón. Betessékeljük az ismeretlen s ime belép az erdőőr. Tagbaszakadt, erős, egészséges ember, bajszáról, szakáláról jégcsapok lógnak le, — illedelmesen köszönt s elmondja jelentését.

„Tekintetes erdőmester úr, alássan jelentem, bejártam a Hoór völgyet s onnan fel a Középszékbe igyekeztem, — a Túrisósa lapán leereszkedve az Oszlára s innen haza. Láttam két csapat őzet s a Középszékben kinyomoztam egy egész disznókondát, ott fekszenek a völgy mélyében levő fertő táján. Jó volna holnap reggel ott egy hajtást csinálni, hiszem, hogy lövésre kapjuk.”

A karácsonyi ünnepek alatt épen ott voltam kedves bátyámnál s fülem hallatára esett az erdőőri jelentés. Tyű, az áldóját, vaddisznók! Lestem bátyám uram szavát, ha vajjon mit mond e jelentésre?

Bodor füstfelhőket penderített pipájából s kisvártatva felém szolt: „No, hallottad ősém? Azután volna-e kedved e förtelmes időben kimenni?”

„Már hogyan volna” felelém.

„Jól van no, — hát kimegyünk. Menjen el Sztacho azonnal Jakabhoz s mondja meg neki, hogy kellő számú hajtóról gondoskodjék. Holnap reggel 7 órakor az Oszlán várjanak reánk.

„Igenis parancsára alásan kérem” — s ezzel elindult útjára erdőőrünk.

Lesz holnap haddelhadd! Azután édes puskám felé nyúltam, rendben van-e s egynehány golyó és erős futó patront is készítettem, hogy a holnap reggeli csatára elkészüljek.

Alvásról persze szó sem volt. Égtem az izgalomtól s az éjszakában süvítő zimankós szelet nem ijesztő musnak, hanem zengzetes eolhárfa zenéjének hallottam. Bántam is én hideget, hófuvást, ha vaddisznó-vadászatra mehetek. Nem mindennapi élvezet ez városi embernek!

Nagysokára jött meg a reggel, még sötét volt s máris talpon voltam. Az udvaron sürgés-forgás, csilingelés jelezte, hogy hamarosan indulunk. A reggeli gyors bekebelezése után a szánkóban termettünk s repült a két sárkány velünk az Oszla felé. Rövid óra alatt a helyszínén voltunk s azonnal nekivágtunk a hajtásnak kitűzött hely felé.

Egyik erdőőr még tegnap azt a parancsot nyerte, hogy a Középszéket a túlsó oldalról kerülje meg s nyomozza ki, vajjon a disznók nem váltottak-e ki a hajtás alá kerülő Fertő völgyéből. Alig voltunk a helyszínén, a szembenfekvő hegyoldal gerinczéről láttuk már leereszkedni erdőőrünket, aki kedvetlen taglejtésekkel közeledett felénk.

„Úgy látom ősém, hiába czihelődöttünk ide ki” véli bátyám, a disznók valószínűleg elhagyták esti fekhelyüket. Erdőőrünk közben megjött s szomorú arccal azon kezdi:

„Baj van, tekintetes erdőmester úr.”

„Hát mi a baj? Kiváltottak a disznók?”

„Nem a kérem alásan, itt vannak azok, de útközben egy rózsét szedő öreg asszonynyal találkozottam, hát vége van a szöröncsének. De azért azonmódon gondoskodtam arról, hogy mégis legalább lövéshez jussunk.”

„Hogy-hogy?”

„Hát úgy, alásan kérem, hogy alaposan elraktam a vén csoroszlyát s így visszatereltem a vadászszerencsét.”

Nagyot nevtünk a vadászszerencse e különös kovácsolásán és vadászokhoz híven el is hittük azt, hogy imígyen rendben van a dolog.

Elfoglaltuk helyeinket, a hajtás megindult. Legfelül állt Sztacho erdőőr, alatta én s így tovább, lent a völgy mélyén bátyám.

Éles kurjantás hangzott vissza a bérczeken. Szorítsd, ne bocsásd! Valóságos csatazaj, pokoli lárma. Felettem hirtelen egy lövés, mire két darab disznó a hajtóvonal felé tör.

Szorítsd, ne bocsásd! Alattam duplázás, ismét duplázás, — utánna valóságos sortűz.

Szent Isten, mi lesz itt? Hisz ez valóságos háború. Végre nekem is jön egy darab disznó, lomhán ugrálva a hasig érő hóban; meg-megállva, szimatolva, oldalt ki akar törni. Megnyomom a ravaszt, disznóm összeesik, de nyomban csülokre kap s igyekszik fel a gerincznek.

Utánna eresztem a másik golyót; disznómismétösszerogy, de megint csak feltápáskodik és eltűnik szemeim elől.

Jó kis félóraig tartott e puskaropogás, mire a hajtást lefúvó kürt megszólalt. A völgybe esúzva a havon, ott voltak már kis társaságunk tagjai, amint hangosan hadonázva magyarázták a történeteket. Én természetsszerűen az elejtett disznókat kerestem, de egyet sem birtam felfedezni, — azonban annál több vértócsát a havon.

Nagysokára kisült, hogy 16 lövés esett s az eredmény semmi. Mind a három erősen megsebzett disznó elmenekült az enyémmel együtt, amelyet bár jó messzire követtem s bár kétszer megtaláltam véres fekhelyeit, még sem számolt be bőrével.

Hullt azután a czifra, vadászias áldás a disznókra, no meg a vén, rőzszeszedő asszonyra, aki így elrontotta szerencsénket. S utóvégre is igaza volt csapázó erdőőrünknek, aki elrakta a vénasszonyt s csakugyan gondoskodott róla, hogy legalább lövéshez jussunk!

Megfigyelések.

Mióta a „Természet“ megfigyeléseknek külön rovatot szentelt, első sorban ezeket olvasom át, ha e kedvelt lap kezembe kerül.

A zoológiában sok még az ismeretlen anyag. Azonban *érdekes* titkoknak jutunk birtokába, ha a nagy természetből merítjük megfigyeléseinket.

Mi, kedves nimiród társaim, kiknek az erdőn s mezőn lépten-nyomon nyílik alkalmunk sok mindent megfigyelhetni, gyűjtsük össze tapasztalatainkat s bármily parányiak is legyenek azok, csak a tudománynak tesszünk velök szolgálatot.

Meg vagyok arról győződve, hogy e lap szíves örömet fogja azokat közölni.

I.

A szegény nyúl Acsopustól mai napig a gyávaság és félnétség jelképe. Így tanultam ezt valamikor s bizonyára mások is.

Érdekes esetet említhetek azonban föl arra vonatkozólag, hogy a nyúl tud bátor is lenni.

Két héttel ezelőtt oly erősen havazott, hogy térdig érő hóban vadászgattunk. A szegény hosszúfülesekre rossz idők jártak, mert a nagy hóban alig tudnak mozogni s így a legtöbbje puszkacsó elé került.

Egy kis erdőcske szélén álltam.

Az egyik kopó nyulat hajtott. Egyszer körüljárta a kis fenyvest, azután ugyanazon a nyomon másodszer is befutotta ezt az utat.

Erre előkerült az egyik fiatal kopó s a nyúl elébe kerülve, ugyanezen a csapáson előre rohant. Alig 15 lépésre követte a nyuszika, melyet a vén kopó hátulról

ugyanesak hajkurászott. A körülbelül 300 méteres átmérőjű körben négyszer fordultak meg.

Érdekes körforgás volt ez: két esaholó kutya közt egy bátran iszkoló nyúl. Arra voltam csupán kíváncsi, hogy meddig fog ez a keringés tartani. Az egyik elősiető társam azonban véget vetett a mulatságnak.

Lelőtte szegényt...

II.

Szilveszter napján az egyik ismerősömmel barkácsolásra indultunk. Az udvaron keresztül menve, mondja a barátom:

— Nini, egy nyúl!

A ház mögötti meredek hegyoldalon egy hosszúfüles ugrált, három *szarka* hajtotta.

Szegényke mindenütt takarást keresett. A fák közé futott, a szarkák oda is követték; bokrok közé bujt, mire a szemtelen bestiák földre szálltak s úgy támadták: hol a fejét, hol a gerinczét.

A hóhéri munkába azonban beleszólt a 12-esem. A nyúl s az egyik szarka ott maradt, a másikat leemeltem a levegőből. A harmadik ép bőrrel menekült meg. Azóta azonban tizenegy szarkát lőttem, bizonyára ez is a nyugdíjazottak között lesz.

A zsványok szétroncsolták a nyulaeska egyik szemét s a tarkója is erősen vérzett.

III.

Az íróasztalomon áll egy kitömött gatyás ölyv. A rendkívül nagy példányt négy évvel ezelőtt igen érdekes módon lőttem.

Február végén térdig érő hóban a Poprád mellett kószáltam. Egy egerésző ölyvet kísértem figyelemmel. Sokáig egy helyben libegett, azután egyszerre mint a villám lecsapott.

Az ölyv egy ideig a havon ülve maradt s leskelődött. Azután egy közeli galagonyabokorra repült s onnan figyelgetett. Annnyira el volt merülve, hogy nem is vett észre, mikor a szabad mezőn lövésnyire megközelítettem.

Lelőttem.

Kíváncsi voltam azonban, hogy mire vadászgattott?

Egy negyedóráska múlva kibújt a hóból egy fogoly. Előbb csak a fejét dugta ki. Körülmézett, csak azután lubiczkolt ki egészen. Sokáig gyanakodott. Végre éles cserrenéssel megszólalt.

Erre itt is ott is megmozdult a fehér takaró s előbujkáltak a többi foglyok. Heten voltak.

A vén kakas cserrenve fölrebbent, az egész csapat követte.

A közeli fűzesbe repültek.

A foglyok ezen védekezését két ízben figyeltem meg.

Jurán Vidor.

Téli megfigyelések.

Talán sehol sincs az országban annyi varjú mint Torontálmegyében. Néhány évvel azelőtt jártam ott a megye északi részében késő ősszel s úgy emlékezem, Pészak és Perjámos községek határában nemcsak nagy csapatokban, de óriási seregekben vonultak fel a varjak a szántókra; némelyik seregben több ezernyi madár lehetett. Legnagyobb részét pápista varjak (*Corvus frugilegus*) voltak. Bizonyára jó fészkelő helyeik voltak azon a vidéken, hogy így felszaporodhattak.

Most is elég sűrűn láthatók e madarak szerte a megyében. Az elmúlt télen a következő megfigyelést jegyeztem fel róluk. Ez talán ismeretes is, bizonyára már sokan látták ugyanígy; de a tudomány magyar könyveiben még nem olvastam sehol, ez okból közlésem most.

Nagy-Beeskerek körül néhány faluban kocsin jártam. Kevés volt a hó és ez is már félig elolvadt a vizenyős talajon; csak a nagyobb göröngyök, kupaczkok és buczkák árnyékoldalán fehérlett még.

A messzeségben felkelt egy csapat fekete varjú. Felénk húztak; átrepültek az úton, melynek szélén más fák között egy magassudarú topolyfa is állott. Ennek legcsúcsába nyúló ágára ráereszkedett az egyik varjú. A többi tovább repült, csak ez az egy himbálódzott a magasban a hajló vesszőn. Ez volt az őrszem és azt hiszem, figyelt is bennünket, akik kocsin jöttünk, mert már nem voltunk messze.

A csapat egy ott turkáló disznósorda közé szállt. A disznókat ez nem zavarta, mindegyik folytatta a turkálást. A pásztor, aki 20-30 lépésnyire volt onnét, szintén nem törődött velük, sőt a két fekete kis terelő kutya se hederített reájuk.

Négy varju, melyekről később láttam, hogy hamvas kálomista varjak (*Corvus cornix*), bár a többiekkel együtt szálltak oda, külön ereszkedtek le a földre és a már elhagyott túrásokban keresték.

Csakhamar felrepült az egyik varjú a csapatból és az egyik disznónak a hátára ült. Példáját követte még egynehány, öt vagy hat, még pedig valamennyi a disznók farán foglalt helyet és figyelte a legközelebbi disznót oldalt, amint feltörte az orrával a földszínét. Az egyik varjú a disznó elejére, illetőleg háta közepére került; de úgy látszik, ott kényelmetlenül érezte magát, mert az mozgott, amint erőlködve dolgozott az állat a földön — hát lépkedve szintén a farára vándorolt a madár. Közben egyszer-kétszer leszállt egyik-másik a frissen felhányt fekete földre, amit a legközelebbi disznó kifordított a gyep alól; alighanem felszedett ott valamit; talán kukacot vagy mit s azután ismét felült a régi helyére. Ismét figyelgetett jobbra-balra. — Sem a disznók, sem a pásztor, de még a kutyák sem törődtek a varjakkal.

Bizonyára már sokan láttak hasonlót, annélkül, hogy észreveték volna, vagy tudták volna, hogy így fűződik a fajok életébe — ez esetben a varjak és disznók között — a kezdődő alkalmi komenzalizmus.

Mikor már közel jártunk, felszállt előttiünk az őrszem, de nem messze került s a hátunk mögé szállt, hogy kiüljön egy magasabb akáczfára. A varjú csapat nem szállt fel vele, noha valamennyi varjú észrevette és figyelte az őrszem felrepülését. Mind ügyeltek nyújtott nyakkal reánk, kocsinkra, de ott maradtak — csak a négy hamvas varjú, mely külön csoportban volt, emelkedett a levegőbe, hogy elszálljon.

Kétségtelennek tartom, hogy ezek tehát szintén megértették a másik fajbeli őrszem intését és bizalmatlanságuk hajtotta el őket; a csorda között levő nagyobb csapat azonban nem riadt fel, csak figyelt.

* * *

Ugyanott egy kis vízfénék körül járva, észrevettem az egyik fűzfa odvában valamilyen fészket. A lemetszett

vesszőből horgot faragtam és némi fáradozás után ki is emelhettem vele az egész fészket. Azt hiszem, a fészek milyenségéből ítélve, a mezei veréb fészke volt. Kihúztam mindenestől, fenekestő. Belseje rendben volt; eszerint talán most télen is éjjeli szállásul szolgált. Feneke alul nedves és széthulló volt és amint lazult, észrevettem, hogy bogárság van benne. Körülbelül 70 mindenféle rovar szedtem ki belőle; többnyire apró bogarak, néhány fülbemászó és három pók (két félnövésű *Epeira umbratica* és egy fejletlen *Xysticus* volt köztük. — Úgy látszik, mind-ezek télire menekültek ide, a fészek alatt védett és lassan korhadó, tehát némiképen melegítő törmelék közé. Nem is voltak megdermedve, csak tunyák.

* * *

Ugyancsak e helyen a vízfénéknek tulsó, alig emelkedő oldaláról két egerészölyvet zavartam fel. Ott a gyepes, lankás lejtőn száznál jóval több vakondtúrás volt egymás mellett, mintha csak ott tanyáztak volna az egész környék összes vakondjai. A kupaczkok mind frissek voltak, magas és csúcsos kúpok. De volt köztük itt-ott egy-egy, amelyik alacsony, egészen lapos és felül nyitott volt. Ugy látszik, azokból kijártak néha a földalatti állatok a felszínre és talán ilyenekre leselkedett a két ragadozó madár.

Gyakran láttam én már másutt is helyenkint meg-sokasodott kupaczkokat. Némelyik részén a nedves talajú rétegeknek, legelőknék százával vannak, míg másutt ugyane vidéken csak egyenkint is alig találhatók. Lehet, hogy időnkint így összevándorolnak a vakondok egyes helyekre és ekkor talán a felszínen is találkoznak egymással. —

Szintén mondhatom, hogy intézetem laboratóriumába már érkeztek ölyvek, melyeknek begyében néha egészben lenyelt vakondok is voltak, vagy feldarabolt egyes részeik.

Az enyhe tél e helyen megkönnyíthette nekik a korai összejövetelt, mert ezt a jelenséget január 20-án figyeltem meg.

Feljegyeztem e megfigyelést, bár hiányos; talán más érdeklődők figyelme révén kiegészülhet az erről való ismeretünk. Én azt hiszem, főként arra kellene ügyelni, hogy állandóan és mindig együtt vannak-e a vakondok ilyen bizonyos helyeken, vagy csak időnkint? Tényleg kijárók-e ezek a lapos és nyitott kupaczkok? És hogy a ragadozó madarak tudják-e ezt a szokásukat és leselkednek-e reájuk?

Hogyha pedig tényleg kijárnak a vakondok a felszínre (hiszen kirándulásaink alkalmával gyakran találunk ilyeneket a réten, utakon, árkokban, ahova eltévelyegtek), miért és mikor teszik ezt?

Dr. Lendl Adolf.

Szerkesztői üzenetek.

I. L. Nagyvárad. — A beküldött skatulya szétnyomódott a postán s a benne foglalt rovarok összetöredeztek. Biztosan nem határozható meg; azonban egyes szárnyak után ítélve levéldarazsak voltak. Nem élőködnek más rovarokban. Valószínűleg saját lárváik és bábjaik voltak.

Lapunk tisztelt Olvasóit kérjük, hogy a VII. évfolyamra való előfizetési díjat mielőbb beküldeni szíveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében zavar támadjon és tudhassuk, kik az előfizetőink a jövőben is.

Farkas-koponyát

keresek megvételre s ajánlatot kérek a kiadóhivatalba.

Relief-képek, kitömött madár festett hát-
térrel, gondos kivitelben, to-
vábbá intézetünkben preparált *nagy sasok* és *uhuk* kü-
lönböző állásban, mint kiváló szép *szobadíszek* mindig
raktáron vannak s intézetünkben bármikor megtekinthetők.

Tapasztalt vadászok kutyáikat Fattinger
a vadászdény előtt és közben húsrostos kutyalepényével etetik.

Fattinger húsrostos kutyalepénye az egyetlen állateledel, amelytől a kutyák állandóan egészségesek, erősek és kitartók. — Fattinger húsrostos kutyalepényét a kutyák mindenkor igen szívesen élvezik és a legkiválóbb kutyatenyésztésekben, a bécsi, budapesti és prágai állatgyógyintézetekben, szóval mindenütt, ahol az állateledelt helyesen meg tudják ítélni, már évek óta használják. A beszerzése ennek az ezerszeresen megdicsért állateledelnek — az olcsó ára következtében — minden kutyatulajdonosnak lehetséges. Bővebbet egy a kutyák észszerű táplálásáról szóló füzet tartalmaz. (Ingyen és bérmentesen.) **Ára 50 kg.-kint 22 korona, 5 kg. bérmentes csomag 3 korona.** — Kérjen prospektust és árjegyzéket Fattinger egyéb kitűnő állateledeleiről fiatal kutyák, fácskák, bazi szárnyasok, pisztrángok, csukák, madarak stb. részére.

Fattinger & Comp.

— állateledel-gyára —

Wien (Récs). Wieden 3.

140 első díj!

Rossz utánzatok is léteznek!

Budapesti raktárak:

Zubek Bertalan és Tsa
IV., Muzeum - körút 29.

Geittner és Rausch
Andrássy-ut 8. sz. alatt.

WITTIZ-MANFRÉD

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰVÉSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clichék folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára.

kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

Czím csakis: BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.

Jutányos árak.

TELEFON: 18—99.

Jutányos árak.

MAGYAR TANSZERKÉSZÍTŐ-INTÉZET

FELDMANN GYULA

BUDAPEST, VI., FELSŐ-ERDŐSOR 5.

(TELEFON 17—23.)

— Minden irányú iskola t. vezetőinek, —
tanárainak és tanítóinak szíves figyelmébe ajánljuk

— hazai sajtó gyártású —

fizikai, kémiai, természetrajzi és geometriai tanszereit.

Üvegtechnikai intézet.

Szakszerű tanácsesal és tájékoztató költségvetéssel szívesen szolgálunk iskolák felszerelése alkalmával. — Újabb szerkezetű tanszerek elkészítését és tanszerek javítását elvállaljuk; mechanikai és üvegtechnikai precizációs munkákat elfogadunk.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

„A m. kir. Vallás- és Közoktatási Minister a Feldmann Gyula-féle physikai és kémiai tanszergyűrat és üvegtechnikai intézetet az enemű beszerzési forrásokul ajánlott hazai czégek közé utólagosan felvette.“ (Hivatalos Közlöny X. II. 229.)

„A m. k. Vallás- és Közoktatási Minister Feldmann Gyula budapesti tanszergyáros által készített természettani eszközökből a részletes jegyzékben felsorolt physikai alap- és kibővített felszerelési jegyzéket a népiskolák számára tanszerül engedélyozte és az engedélyozett tanszerek jegyzékébe felvette.“ (Hivatalos Közlöny. X. 17. 360.) (40782—1902.)

Mint szőlőnagybirtokosok

ajánljuk kiváló minőségű hordó- és palaezkboraikat, melyek mint a ménes-magyarádi borvidék **gyoroki**, valamint a család **vadkerti és vámospércsi** nagy kiterjedésű szőlőbirtokainak kifogástalanul tisztán kezelt saját termése kerülnek forgalomba.

Ezen borok kitűnő voltáról számos elismerő levél tesz tanúságot, egyebek között a következő: „A nekem küldött jó borokkal minden tekintetben igen meg vagyok elégedve s így azokat minden vadászembernek szívesen ajánlom“. Novotny J., cs. és kir. szab. fegyvergyár, Prága.

Kívánatra borminták küldetnek. Árjegyzékek ingyen és bérmentve állnak rendelkezésre.

Andrényi Kálmán utódai
Aradon.

„A Természet“

I. és II. évfolyamának néhány

teljes példányát,

— vagy az *I. évfolyam* III., IV., V., VI., VII., VIII., IX., XVI., XVII. és XIX., továbbá a *II. évfolyam* IV., VI. és VII. számait — visszaváltja kiadóhivatalunk. Esetleg ez évi új évfolyammal szolgálunk helyette.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

Nyomatott Wesselényi Géza könyvnyomdájában Hódmező-Vásárhely, Andrássy-u. 22.